

تحلیل پدیدارشناسانه نگرش دانشجویان نسبت به نقش دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی

علی اکبرپور آلمه جوقی^۱ | طالب اکبرپور آلمه جوقی^۲ | زهرا السادات حسینی گوکی^۳

۳۱

سال پانزدهم
بهار و تابستان ۱۴۰۴

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۰۶/۳۱

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۰۹/۲۸

صص: ۱-۳۰

شاپا چاپ: ۶۳۲۸-۲۵۴۸
الکترونیکی: ۱۶۵۵-۲۷۱۷

چکیده

این مطالعه با هدف تحلیل پدیدارشناسانه نگرش دانشجویان نسبت به نقش دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی در طول سال‌های بعد از انقلاب اسلامی ایران انجام شد. در این پژوهش، از رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسی تفسیری استفاده گردید. جامعه آماری پژوهش را دانشجویان دانشگاه‌های کشور در سال ۱۴۰۲ تشکیل دادند. نمونه از طریق نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و با توجه به اشباع نظری با ۱۰ نفر مصاحبه گردید. جمع‌آوری داده‌ها با مصاحبه نیمه ساختاریافته عمیق صورت گرفت. داده‌های به دست آمده با استفاده از روش تحلیل مضمون و بر مبنای نظریه داده بنیاد و با استفاده از روش کدگذاری سه مرحله‌ای اشتراوس و کوربین (۱۹۹۰)، طی سه مرحله کدگذاری اولیه، ثانویه و نهایی تجزیه و تحلیل گردیدند. مؤلفه‌های حاصل از شناسایی نقش دانشگاه در تعاملات اجتماعی در ۸ مضمون اصلی (فرهنگ‌سازی؛ شبکه‌سازی اجتماعی؛ مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه؛ مشارکت افزایی؛ مناسبت‌های فرهنگی؛ جامعه‌پذیری و اعتمادسازی؛ قانون‌پذیری؛ مردم‌سالاری)، ۳ مضمون فرعی (فرهنگی، اجتماعی و آموزشی) و ۶۴ کد باز شناسایی گردید. نتیجه‌گیری شد که دانشگاه به عنوان منبع اصلی سرمایه‌های اجتماعی منجر به ایجاد شبکه‌ای از تعاملات فرهنگی و اجتماعی بین دانشگاهیان و تشکیل شبکه‌های دوستی شده است. با توجه به یافته‌ها، باید سیاست‌هایی همچون رویدادهای فرهنگی، برنامه‌های رهبری و مبتنی بر محیط‌های اجتماعی که حس تعلق و تعامل را افزایش می‌دهند در محیط دانشگاه برای صیانت از سرمایه‌های فرهنگی در نظر گرفته شده و اجرا شوند.

کلیدواژه‌ها: سرمایه اجتماعی؛ تعاملات اجتماعی؛ دانشگاه‌ها؛ شبکه‌سازی؛ انقلاب اسلامی.

۱. کارشناسی ارشد علوم سیاسی، پیام نور قوچان، ایران.

Email: akbarpourali1370@gmail.com

۲. کارشناسی ارشد، رشته ادیان و عرفان، دانشگاه فردوسی مشهد، ایران.

۳. کارشناسی، رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، ایران.

۱. مقدمه

سرمایه اجتماعی یکی از حوزه‌های مختلف فلسفی، سیاسی، جامعه‌شناختی و اقتصادی و در واقع، یکی از مفاهیم اساسی در جامعه‌شناسی سیاسی است. سرمایه اجتماعی مفهومی فرارشته‌ای است که به نقش نیروهای اجتماعی در توسعه جوامع اشاره دارد (کردنائیج و خلیل پالندی، ۱۳۹۷: ۳۹). یکی از مهم‌ترین نیروهای اجتماعی در هر جامعه‌ای، نیروهای دانشگاهی می‌باشند که می‌توانند موجبات پویایی یا عدم پویایی فرهنگی را فراهم کنند و کارآمدی یا ناکارآمدی سازمان‌ها و نهادهای فرهنگی را موجب شوند؛ لذا تحلیل نقش دانشگاه‌ها در تعاملات اجتماعی از ضروریات هر جامعه‌ای است (صالحی امیری و کاوسی، ۱۳۹۲: ۷۵). زمانی که دانشجویان به دانشگاه وارد می‌شوند، محیط دانشگاه فضایی جدید برای آن‌ها ایجاد می‌کند، چراکه امکان مشاهده جوامع مختلف وجود دارد (Espinoza & González, ۲۰۱۲: ۷۱). باین حال، دانشجویان پیشتر شبکه‌های اجتماعی خود را تشکیل داده‌اند، اما اشتراک گذاری یک بخش جدید با عنوان دانشگاه با سایر دانشجویان و سایر افراد با موقعیت‌های اجتماعی و اقتصادی مختلف در دانشگاه، می‌تواند شبکه‌های اجتماعی پیشین را تغییر دهد.

شواهد قابل توجهی در مورد تمایل افراد با ویژگی‌های مشابه به ایجاد شبکه‌های جدید وجود دارد. به عنوان مثال، مشخص شده که منشأ اجتماعی یک محرک مهم برای القای دوستی در شبکه‌های یادگیری دانشگاهی است (Weber et al, ۲۰۲۰: ۴۷۱). به همین ترتیب، تحلیل شبکه‌ها و اجزای مختلف آن با تمایل افراد به ایجاد روابط از نظر شباهت آن‌ها مشخص می‌شود و به همین دلیل مفهوم هموفیلی (جداسازی) بروز پیدا می‌کند که به طور گسترده‌ای با سطوح جداسازی شبکه مرتبط است (McPherson et al, ۲۰۰۱: ۴۱۷). جداسازی در روند مرزبندی نقش کلیدی ایفا می‌کند، زیرا نحوه جمع‌آوری و تبادل اطلاعات و تصمیم‌گیری افراد را تعیین می‌کند. سطوح بالای جداسازی باعث ایجاد فاصله بین افراد در شبکه اجتماعی دانشگاه می‌شود. از سوی دیگر، دانشگاه ممکن است حس تعلق را القا کند، جایی که محدودیت‌ها مظهر تقویت نیاز افراد برای خودسازی است که این موضوع نتیجه تعامل با محیطشان است (Brechtwald & Prinstein, ۲۰۱۱: ۱۶۸). در این رابطه، تعلق به معنای نیاز انسان به پذیرفته شدن، توانایی شناسایی و شناسایی شدن و همچنین به

رسمیت شناختن و شناسایی شدن توسط دوستان خود به عنوان بخشی از یک کل است (Maslow, ۲۰۱۳: Mahar et al, ۱۹۷۰).

تعلق مستقیماً با تعامل افراد در داخل یک شبکه اجتماعی، یعنی نحوه کار گروهی و نتایجی که افراد به دست می آورند، نحوه همکاری آن ها به عنوان عضوی از یک گروه، موقعیتی که می توانند به عنوان بخشی از جامعه به دست آورند و همچنین تأثیر همسالان در زمینه های آموزشی مرتبط است (۱۶۹: ۲۰۱۱, Brechwald & Prinstein). روش های بی شماری وجود دارند که اهمیت تأثیر ساختارهای شبکه ای بر رفاه افراد به ویژه در سطح دانشگاه ها؛ درک تأثیر آن ها بر رفتار و همچنین شناسایی الگوهای ساختارهای شبکه ای را ضروری می سازد. در این بین، باید به دانشگاه به عنوان یک مکان و منبع مهم برای صیانت از سرمایه اجتماعی اشاره نمود که نقش ویژه در ایجاد شبکه ها و تعاملات اجتماعی برقرار می کند. دانشجویان با تعامل اجتماعی بالا روابط بهتری با اساتید و سایر دانشجویان در محیط دانشگاه برقرار می کنند (۱۰۳: ۲۰۲۰, Koutra et al).

در ایران بعد از انقلاب اسلامی نیز، دانشگاه ها نقشی گسترده در تعاملات اجتماعی بین دانشجویان و اساتید و سایر افراد ایفا کرده اند. با این حال، بررسی دیدگاه افراد با ویژگی های شخصیتی متفاوت و با روش تحلیل داده بنیاد می تواند نکات جدیدی به دست دهد. بررسی این مسئله می تواند دارای نکات و درس هایی برای ایران امروز باشد و به تدوین برنامه های بلندمدت جهت استفاده از دانشگاه به عنوان منبعی برای تعاملات اجتماعی کمک نماید. با عنایت به مطالب بیان شده، مسئله اساسی پژوهش آن است که از منظر دانشجویان، مؤلفه ها و مقوله های حاصل از شناسایی نقش دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی شامل چه مواردی می شوند؟

۲. ادبیات تحقیق

۲-۱. تعریف مفاهیم و اصطلاحات

الف) مفهوم سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی یکی از مفاهیم اساسی در جامعه‌شناسی سیاسی است و مفهومی چندبعدی متشکل از اعتماد، هنجارها و شبکه‌های اجتماعی است و این اشکال سرمایه اجتماعی بر منابع متفاوتی دلالت دارند و جنبه‌های مختلف محیط اجتماعی را نشان می‌دهند (Moore & Kawachi, ۲۰۱۷: ۵۱۴). مفهوم سرمایه اجتماعی، مفهوم مرکزی این پژوهش محسوب می‌شود؛ بنابراین در وهله اول لازم است به مرور دیدگاه اندیشمندانی پیردازیم که در مفهوم‌سازی و برساختن این مفهوم نقش اساسی داشته‌اند. یکی از اولین مطالعات درباره «سرمایه اجتماعی» توسط حنیفان^۱ (۱۹۱۶) انجام شد و آن را به عنوان «شرایط مهمی که بر زندگی روزمره مردم تأثیر می‌گذارد»، تعریف کرد. سرمایه اجتماعی در چند دهه گذشته توسط محققان مختلف به طرق مختلف تعریف شده است. پاتنام^۲ (۱۹۹۳: ۳۷) به سرمایه اجتماعی به عنوان ویژگی‌های سازمان‌های اجتماعی مانند اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها اشاره می‌کند که می‌توانند کارایی جامعه را با تسهیل اقدامات هماهنگ بهبود بخشند. درواقع هرچند تعاریف مرتبط با سرمایه اجتماعی فراوان است و بیشتر محبوبیت آن به خاطر تلاش‌های علمی پاتنام (۱۹۹۳) است، اما بوردیو^۳ (۱۹۸۶)، کلمن^۴ (۱۹۸۸) و لین^۵ (۱۹۹۳) مسئول مفهوم‌سازی اصلی آن هستند.

از دیدگاه بوردیو (۱۹۸۶: ۲۴۱)، سرمایه فقط اقتصادی نیست و مبادلات اجتماعی صرفاً منفعت طلبانه نیستند و نیاز به احاطه سرمایه و سود در همه اشکال آن‌ها دارند. از دیدگاه کلمن (۱۹۸۸: ۹۸)، ارزش سرمایه اجتماعی در کارکرد آن قرار دارد که موجب دستیابی به اهداف خاصی می‌شود. لین (۱۹۹۹: ۷)، مفهوم سرمایه اجتماعی را به مثابه منابع نهفته در ساختار اجتماعی تعریف می‌کند که با کنش‌های هدفمند قابل دسترسی برای افراد است. لین منابع نهفته و موقعیت‌های شبکه‌ای را دو عنصر مفهومی سرمایه اجتماعی قلمداد می‌کند. از دیدگاه وو و شی^۶ (۲۰۲۰)، اعتماد نه تنها شامل ایمان مردم به دیگران، بلکه همچنین اعتماد آن‌ها به نهادهای سیاسی است. سرمایه اجتماعی به طور کلی شامل نهادها، روابط، گرایش‌ها، ارزش‌ها و هنجارهایی است که بر رفتارها و تعاملات بین افراد

^۱ Hanifan

^۲ Putnam

^۳ Bourdieu

^۴ Coleman

^۵ Lin

^۶ Wu & Shi

حاکم است (جواهری و همکاران، ۱۳۸۶: ۳۷). اهمیت و ضرورت سرمایه اجتماعی از آنجا ناشی می‌شود که جامعه را به بقا و همبستگی رهنمون می‌سازد (رونقی، ۱۳۹۸: ۱۶۴). در مجموع منظور از سرمایه اجتماعی، آن دسته از شبکه‌ها و هنجارهایی است که مردم را قادر به عمل جمعی و ایجاد تحولی مثبت در سطح دانشگاه‌ها می‌کند؛ بنابراین دین‌داری و صیانت از عناصر فرهنگی در کنار سرمایه‌های اجتماعی می‌تواند نقش مهمی در کم کردن بی‌عدالتی‌ها و ایجاد یکپارچگی اجتماعی داشته باشد و نقش مهمی در ایجاد و شکل‌گیری هویت جمعی دارند (تاج‌بخش، ۱۳۸۴: ۱۲). در عین حال، «هنجارهای مشترک» با همکاری مؤثر جامعه دانشگاهی مرتبط است. وجود سرمایه اجتماعی بالا کمک مثبتی به جستجو و ارائه حمایت از دانشجو و تعهد به پرداختن به مسائل اجتماعی جاری می‌کند. سرمایه اجتماعی به‌طور مثبت موجب انعطاف‌پذیری، اداره کار گروهی و توسعه سرمایه فکری می‌شود و موجب تحقق سطح بالاتری از عملکرد می‌شود (دیبایی و میرعرب، ۱۴۰۰: ۱۹۷). امروزه سرمایه اجتماعی به‌عنوان سرمایه‌ای کلیدی در سازمان‌ها و جوامع ایفای نقش می‌کند. در اینجا سرمایه اجتماعی به‌عنوان یک ظرفیت اجتماعی است که دارای پیامدهای مثبت اجتماعی است و می‌تواند باعث تقویت دیگر هنجارهای مثبت اجتماعی شود.

ب) مفهوم تعاملات اجتماعی

زندگی اجتماعی نشان‌دهنده سیستم پیچیده‌ای از تعاملات اجتماعی است که در تمام حوزه‌های فعالیت انسانی حضور دارند. تعاملات اجتماعی جنبه‌های اساسی روابط اجتماعی هستند. باین حال، همچنان فقدان یک رویکرد استاندارد برای نظام‌مند کردن تعاملات اجتماعی وجود دارد (Hoppler et al, ۲۰۲۲: ۷۴۳). این روابط اجتماعی شامل روابط بین افراد، افراد با گروه‌ها و گروه‌ها با گروه‌ها است. تعاملات اجتماعی را می‌توان به‌عنوان برخورد بین حداقل دو نفر در نظر گرفت که در آن، افراد به یکدیگر توجه می‌کنند و رفتار خود را در پاسخ به یکدیگر تنظیم می‌کنند (Reis et al, ۱۹۸۰: ۶۰۸). بر این بنا، «افراد جنبه‌های مربوط به تجربیات زیسته خود را بیان می‌کنند» (Bosco et al, ۲۰۰۴: ۴۷۲). تعامل اجتماعی کلید تمام زندگی اجتماعی است، بنابراین بدون تعامل اجتماعی، زندگی مشترک امکان‌پذیر نخواهد بود. تعاملات مثبت تنها در صورتی امکان‌پذیر است که فضای اعتماد، احترام و حمایت متقابل وجود داشته باشد (Jacobsen et al, ۲۰۱۸: ۲۲۲). خانواده، محل تحصیل و جامعه از مهم‌ترین مکان‌های تعاملات اجتماعی می‌باشند. در چنین

فضاهایی، می توان شاهد دادوستد بین فرد و جامعه، وجود فرایندها و روابط اجتماعی بین افراد و تأثیرپذیری تمامی افراد جامعه بود. دانشگاه ها به عنوان یکی از مکان هایی شناخته می شوند که زمینه تعامل افراد را فراهم آورده و به ایجاد احساس شادی کمک می کنند. امروزه برای هر فردی بسیار مهم است که بتواند تعاملات حرفه ای و اجتماعی مؤثری ایجاد کند و شبکه های اجتماعی فعالیت کند (۱: ۲۰۱۹, Rodina et al). از همان روزهای اول، دانشجویان دانشگاه در زمینه فعالیت های حرفه ای آینده خود به فکر فرو می روند، درحالی که زمینه اجتماعی که به شکل گیری روابط ارزشمند اجتماعی کمک می کند، در این مسیر می تواند نقش مهمی داشته است.

ج) شبکه های اجتماعی در دانشگاه ها

در بسیاری از کشورها سیستم آموزشی بسیار مجزا از ساختار سیاسی و اجتماعی است. با این حال، این واقعیت که دانشجویان در دانشگاه این شانس را دارند که با جوامع مختلط بیشتری تعامل داشته باشند، تضمین نمی کند که آن ها با دانشجویانی با زمینه های مختلف اجتماعی-اقتصادی در آمیخته شوند، یا به عبارت دیگر شبکه های اجتماعی آن ها پس از حضور در دانشگاه تغییر قابل توجهی کند. درک چگونگی شکل گیری شبکه های اجتماعی در دانشگاه ها به عنوان یک وظیفه مهم مطرح می شود، زیرا شبکه ها و ساختار آن ها عاملی تعیین کننده در نحوه عملکرد یک جامعه است. شبکه های اجتماعی عناصر کلیدی در جوامع هستند زیرا ابزاری برای تبادل اطلاعات، فرهنگ، دانش و سرمایه اجتماعی و حمایت اجتماعی می باشند (۵۱: ۲۰۱۸, Yuan et al). دانشگاه ها از جمله مکان هایی هستند که در آن، جوانانی از فرهنگ ها و قومیت های مختلف با هم در تعامل با یکدیگر قرار می گیرند. اهمیت این تعامل ها بین دانشجویان و اساتید غیر قابل انکار است (افشار، ۱۳۹۳: ۴۶). در نتیجه شبکه های اجتماعی اهمیت دارند و دانشگاه ها مکان مهمی برای شکل گیری شبکه ها هستند؛ زیرا چیزی که به ویژه در دانشگاه های ایران صادق است، احتمالاً دانشگاه اولین جایی است که تعداد قابل توجهی از دانشجویان برای اولین بار فرصت تعامل با افراد با پیشینه اجتماعی-اقتصادی متفاوت را خواهند داشت. در ایران پس از انقلاب اسلامی، دانشگاه ها تلاش کرده اند تا سیاست های مختلفی را برای تسهیل ادغام دانشجویان از نژادها، ملیت ها و زمینه های اقتصادی-اجتماعی متنوع را به اجرا در آورند.

۲-۲. پیشینه تحقیق

منابع متعددی درباره سرمایه اجتماعی و تعاملات اجتماعی با تأسی از نظریه‌های متعدد سرمایه اجتماعی نگاشته شده، اما با توجه به رویکرد جامعه‌شناسانه و با استفاده از روش تحلیل داده بنیاد و در جهت واکاوی نقش دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی از منظر دانشجویان؛ مقاله یا پایان‌نامه‌ای که این الگو را بررسی کرده باشد، مشاهده نگردیده است. در این قسمت، نقد و بررسی آثار موجود مرتبط با موضوع پژوهش گزارش شده است:

جدول ۱: خلاصه تحقیقات انجام شده پیرامون موضوع

نام محقق	سال تحقیق	عنوان تحقیق	خلاصه نتایج
سمیعی و عموزاده مهدیرجی	۱۳۹۳	سرمایه اجتماعی مساجد و انقلاب اسلامی ایران: مطالعه موردی شبکه اجتماعی مسجد هدایت	در چارچوب شبکه اجتماعی مساجد در ایران بعد از انقلاب اسلامی نتیجه گرفته شد که پیوند شبکه مسجد در پدید آمدن امکان هنجارسازی با محوریت روحانیت، در نهایت منجر به تفوق سیاسی این گروه گردید. این نوع نگاه، نشان‌دهنده نقش مهم شبکه‌های اجتماعی در مسیر سرمایه‌های اجتماعی با توجه به پیوند آن‌ها در تعاملات اجتماعی بوده و با توجه به نزدیک مسجد و دانشگاه در جمهوری اسلامی ایران، بررسی این مسئله در این پژوهش نیز می‌تواند مفید باشد.
کلانتری و احمدپور پرویزیان	۱۳۹۳	نگرش دانشجویان به کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه به لحاظ اثرگذاری در توسعه اجتماعی و سیاسی دانشگاه‌ها (مورد: دانشگاه تبریز)	بر اساس نتایج پژوهش، بین استفاده از رسانه‌های جمعی داخلی، مشارکت اجتماعی، پایگاه اقتصادی، اعتماد اجتماعی، دین‌داری، انسجام اجتماعی، با آزاداندیشی ارتباط معنادار وجود دارد؛ اما بین نوع تربیت در خانواده با نگرش به عنوان کرسی‌های آزاداندیشی ارتباط معناداری مشاهده نشد. در این پژوهش بر نقش راهبردی دانشگاه‌ها در تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی در جهت رشد اجتماعی و ارتقای سطح دانش سیاسی دانشجویان تأکید شده است. این مسئله در پژوهش حاضر تحت عنوان نگرش به سرمایه‌های اجتماعی از سوی دانشگاه در قالب

رضایی و همکاران	۱۳۹۵	بررسی سرمایه اجتماعی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جهرم	نتایج این پژوهش که به صورت کمی انجام شده، نشان داد که از بین حیطه های سرمایه اجتماعی، بیشترین میانگین مربوط به حیطه «ارتباط با دوستان و خانواده» و کمترین میانگین مربوط به حیطه «مشارکت در فعالیت های اجتماعی» است. درواقع، سرمایه اجتماعی ارتباط آماری معنی داری با مقطع و رشته تحصیلی، وضعیت تأهل، محل سکونت و وضعیت بومی بودن داشته است. این پژوهش، دانشجویان به عنوان سرمایه اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن را بررسی نموده که می تواند در جهت شناخت عوامل تأثیرگذار، مهم باشد. این موضوع در مقاله حاضر با تأکید بر نگرش آن ها نسبت به تعاملات اجتماعی در محیط دانشگاه با رویکرد کیفی موردتوجه قرار گرفته است.
سیدنژاد و همکاران	۱۳۹۸	بررسی نقش سرمایه اجتماعی در تحقق و تداوم آرمان های انقلاب اسلامی از منظر آموزه های دینی	این مقاله کوشیده با دیدگاهی جامعه شناختی، سرمایه اجتماعی در جامعه و نقش بسزای آن در کارآمدی حکومت و تأمین رفاه پایدار را نشان دهد. همچنین با تأکید بر منابع اصیل دینی و اندیشه امام (ره) در زمینه سرمایه اجتماعی به نقش تسهیل کنندگی سرمایه اجتماعی برای تسهیل و تسریع تحقق آرمان های انقلاب اسلامی اشاره نماید؛ اما باید گفت که این فرایند در حال پیشرفت بوده است و به سایر شبکه های اجتماعی همچون مساجد و به ویژه دانشگاه ها وارد شده است. این موضوع، در این مقاله با تأکید بر دانشگاه ها بررسی شده است.
بابایی لاجیمی	۱۴۰۰	تحلیل جامعه شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی بر	در این پژوهش که به صورت کمی و با استفاده از نرم افزار Spss ۲۱ انجام گرفت، نتایج نشان داد سرمایه اجتماعی بر بیگانگی اجتماعی در میان

		بیگانگی اجتماعی در میان دانشجویان دانشگاه مازندران	دانشجویان تأثیر منفی می‌گذارد. همچنین بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی (مشارکت در جامعه محلی، عاملیت اجتماعی، احساس امنیت و اعتماد، تعاملات با همسایگان، تعاملات با خانواده و دوستان، تحمل تنوع، ارزش زندگی) و بیگانگی اجتماعی در میان دانشجویان رابطه منفی و معناداری وجود دارد. این پژوهش، نسبت سرمایه اجتماعی بر بیگانگی اجتماعی در میان دانشجویان را بررسی کرده، اما آنچه نوآوری پژوهش حاضر است، تحلیل پدیدارشناسانه نگرش دانشجویان نسبت به نقش دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی است.
جعفری نژاد و همکاران	۱۴۰۰	نقش سرمایه اجتماعی در توسعه سیاسی و اجتماعی جامعه‌ی ایران بعد از انقلاب اسلامی	در این پژوهش با استفاده از روش کمی و به صورت میدانی، نتیجه گرفته شد که بین توسعه سیاسی اجتماعی و ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی در میان جامعه دانشگاهی همبستگی وجود دارد، اما نقشی که دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی می‌تواند در تعاملات اجتماعی در قالب شکل‌گیری شبکه‌های اجتماعی داشته باشد، مختص پژوهش حاضر است و می‌تواند نتایج جدید با رویکردی جامعه‌شناسانه در ایران بعد از انقلاب اسلامی به دست دهد.
Mishra	۲۰۱۹	شبکه‌های اجتماعی، سرمایه اجتماعی، حمایت اجتماعی و موفقیت تحصیلی در دانشگاه: با تمرکز ویژه بر دانشجویان	این مقاله به بررسی نتایج تحصیلی دانشجویان از دیدگاه شبکه اجتماعی، سرمایه اجتماعی و حمایت اجتماعی پرداخته است. نتایج نشان داد که شبکه‌های دانشجویان شامل خانواده، وابستگی‌های قومی و مذهبی، دوستان و اعضای هیئت‌علمی در موفقیت تحصیلی نقش ویژه‌ای دارند. این پژوهش بر جنبه‌های مختلف تعاملات اجتماعی دانشجویان تمرکز داشته و از منظر کیفی و جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای؛ نتیجه‌گیری نموده است.

Labra et al	۲۰۲۱	دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در شیلی	این مقاله ساختار و ترکیب شبکه اجتماعی تشکیل شده در دانشکده اقتصاد و بازرگانی دانشگاه دیگو پورتالس شیلی را بررسی کرده است. نشان داده شد که گذر از دانشگاه، احتمال تشکیل شبکه های دوستی را افزایش داده که می تواند به معنای نوعی سرمایه اجتماعی باشد. آنچه نیاز به بیان دارد، این است که این پژوهش به صورت کیفی و به صورت شبیه سازی انجام گرفته و نتیجه گیری های حاصله نیز نتیجه پاسخ ها و باورهای شخصی بوده است.
Han et al	۲۰۲۲	سرمایه اجتماعی به کارگیری پیوندهای اشتراک گذاری دانش و عملکرد یادگیری در دانشگاه ها: تحلیل شبکه های اجتماعی در بین دانشجویان	نویسندگان به بررسی این موضوع پرداختند که چرا دانشجویان دانش را به اشتراک می گذارند و چگونه سرمایه اجتماعی بر اشتراک دانش فردی و یادگیری مرتبط با آن تأثیر می گذارد. تجزیه و تحلیل داده ها با توجه به تحلیل پاسخ های ۱۲۰ دانشجو در آمریکا نشان داد که مکانیسم اشتراک دانش و نتایج یادگیری را می توان برحسب سرمایه اجتماعی آن ها در شبکه های اجتماعی تشکیل شده در دانشگاه تبیین کرد. این پژوهش بر اهمیت دانشگاه در ایجاد شبکه های اجتماعی تأکید نموده است. این مسئله در قالب نگرش دانشجویان به صورت تحلیل کیفی و در جهت تبیین نقش دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی در دانشگاه های ایران صورت گرفته است. تفاوت های فرهنگی بین دو کشور نیز می تواند به ارائه نتایج متفاوت منجر گردد.
Abu Sayed Toyon	۲۰۲۳	ترک تحصیل در بین سرمایه های اجتماعی (دانشجویان): نقش دانشگاه به عنوان منبع و راه حل	این مطالعه با تجزیه و تحلیل شواهد تجربی از سه کشور اروپایی استونی، لیتوانی و لهستان انجام گرفته است. یافته ها نشان داد دانشجویانی که ارتباطات بیشتری با دانشجویان دیگر دارند، کمتر قصد ترک دانشگاه را داشتند. آنچه در این بین نقش داشته، احیای ارتباط سرمایه اجتماعی دانشگاه و تأثیر آن بر قصد

ترك تحصیل بوده است. در پژوهش حاضر دانشگاه به‌عنوان منبع سرمایه اجتماعی معرفی شده و تأثیر آن بر قصد ترك تحصیل بررسی شده است. تجزیه و تحلیل صورت گرفته با استفاده از گردآوری اطلاعات و به‌صورت تحلیلی بوده است. آنچه نشان‌دهنده تفاوت آن با پژوهش حاضر است. ضمن این‌که این کشورها دارای فرهنگی متفاوتی می‌باشند.			
--	--	--	--

علاوه بر مواردی که ذکر گردید، می‌توان به سایر پژوهش‌های انجام‌شده همچون مورزین - کوپیس و دزیالک^۱ (۲۰۱۳) با عنوان میراث فرهنگی در ساخت و افزایش سرمایه اجتماعی؛ پتروویچ و وادیموویچ^۲ (۲۰۱۸) با عنوان «سرمایه اجتماعی دانشجویان و اساتید به‌عنوان منبعی برای ارتقای کیفیت آموزش»؛ بائو^۳ و همکاران (۲۰۲۳) با عنوان «تأثیر سرمایه اجتماعی و تحرک بین نسلی بر توسعه پایدار دانشجویان دانشگاه در چین»؛ حسن بیگی (۱۳۹۰) با عنوان «عوامل مؤثر بر صیانت فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران»؛ رهبر و حیدری (۱۳۹۰) با عنوان «تأثیر سرمایه اجتماعی بر ارتقاء سیاست‌گذاری»؛ شربتیان و امینیان (۱۳۹۲) با عنوان «سنجش سرمایه اجتماعی دانشجویان پیام نور خراسان جنوبی و عوامل مؤثر بر آن»؛ منصوری و صمدی (۱۳۹۹) با عنوان «ترسیم نقش و جایگاه مفهوم سرمایه اجتماعی در شکل‌گیری تمدن نوین اسلامی»؛ به توصیف سرمایه اجتماعی، عوامل مؤثر بر آن، نقش سرمایه اجتماعی در توسعه سیاسی و اجتماعی، جایگاه سرمایه اجتماعی در تمدن نوین اسلامی، نقش سرمایه اجتماعی در تحقق و تداوم آرمان‌های انقلاب اسلامی و پایداری نظام سیاسی و سرمایه اجتماعی مساجد و انقلاب اسلامی ایران اشاره داشته‌اند. با تأمل در منابع مرتبط با ابعاد مختلف موضوع پژوهش، می‌توان بیان داشت که هیچ‌کدام مشخصاً به ایده‌ی اصلی این پژوهش و تحلیل به کار گرفته در آن به‌طور مستقیم اشاره نداشته‌اند. درواقع این مقاله می‌تواند با واکاوی نقش دانشگاه‌ها به‌عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی، اصول و شاخص‌های مهم نقش

^۱ Murzyn-Kupisz & Działek

^۲ Petrovich & Vadimovich

^۳ Bao

دانشگاه‌ها در تعاملات اجتماعی را معین نماید و به تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های بلندمدت اجتماعی و سیاسی، به‌ویژه در برنامه‌های توسعه کمک کند.

۳. روش تحقیق

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و روش اصلی برای پاسخ به پرسش‌ها، کیفی است. از آنجایی که محقق به دنبال این بود که ساختار ضمنی پدیده مورد مطالعه را با توجه به معنایی که افراد از آن تجربه می‌کنند، آشکار نماید، از روش پدیدارشناسی تفسیری استفاده شد. جامعه آماری پژوهش حاضر را برخی از دانشجویان دانشگاه‌های معتبر کشور شکل می‌دهند که دارای معیارهای ورود به پژوهش بودند. در پژوهش حاضر، از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. این روش نمونه‌گیری با ویژگی‌های خاص شرکت‌کنندگان به عنوان معیار واجد شرایط به دلیل ماهیت پرسش‌گری پژوهش انجام می‌شود (۲: ۲۰۱۶، Etikan et al). معیارهای پذیرش شامل داشتن تحصیلات دانشگاهی و مشرف به موضوع پژوهش بود. فرآیند نمونه‌گیری تا زمانی ادامه یافت که مصاحبه‌های جدید، اطلاعات بیشتری به موارد قبلی اضافه نکنند و محقق شاهد تکرار الگوهای داده‌ای باشد. در پژوهش حاضر نمونه‌گیری تا ۱۰ مورد ادامه یافت و پس از آن، محقق شاهد اشباع نظری داده‌ها بود. براین اساس حجم نمونه با توجه به اشباع نظری، ۱۰ نفر انتخاب شدند. در جدول ۲ مشخصات نمونه‌ها ارائه شده است:

جدول ۲: مشخصات دانشجویان شرکت‌کننده در پژوهش

ردیف	سن	جنسیت	تحصیلات	سابقه تحصیل	محصل تحصیل
۱	۳۴	مرد	کارشناسی ارشد	۶ سال	دانشگاه فردوسی مشهد
۲	۳۲	مرد	دکتری	۱۰ سال	دانشگاه فردوسی مشهد
۳	۲۸	مرد	دانشجوی دکتری	۳ سال	دانشگاه تهران

دانشگاه آزاد اسلامی یادگار امام خمینی (ره) شهر ری	۲ سال	دانشجوی دکتری	مرد	۴۲	۴
دانشگاه شاهد	۳ سال	دانشجوی دکتری	مرد	۳۰	۵
دانشگاه فردوسی	۶ سال	کارشناسی ارشد	مرد	۳۰	۶
دانشگاه باهنر کرمان	۶ سال	کارشناسی ارشد	زن	۳۱	۷
دانشگاه فردوسی مشهد	۴ سال	کارشناسی	زن	۲۶	۸
دانشگاه فردوسی مشهد	۴ سال	کارشناسی	زن	۲۶	۹
دانشگاه فردوسی مشهد	۶ سال	کارشناسی ارشد	مرد	۳۱	۱۰

در این پژوهش، از شیوه مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد و با مراجعه حضوری به افراد نمونه پژوهش، مصاحبه صورت گرفت. مصاحبه عمیق یا نیمه ساختاریافته یکی از روش‌هایی است که امروزه به هنگام جمع‌آوری داده‌ها استفاده می‌شود و با توجه به آن، می‌توان اطلاعات بیشتری از تجربه زیسته افراد و پدیده مورد مطالعه به دست آورد. مصاحبه‌ها نیز با حضور فیزیکی در محیط دانشگاه انجام گردید. در این پژوهش از تحلیل مضمون استفاده گردید. تحلیل داده‌های کیفی بر مبنای نظریه داده بنیاد ۱ (گراندد تئوری) و با استفاده از روش کدگذاری سه مرحله‌ای اشتراوس و کوربین ۲ (۱۹۹۰) طی سه مرحله کدگذاری اولیه، ثانویه و نهایی انجام گرفت. گراندد تئوری یک روش

۱ برای مطالعه بیشتر در زمینه روش داده بنیاد (گراندد تئوری) ر. ک: قاسمی، حمید و جمعی از نویسندگان. (۱۳۹۹). مرجع پژوهش. تهران: انتشارات اندیشه آراء، صص ۲۵۳-۲۷۵؛ ماهروی، ابوالحسن؛ محمودی، امیرحسین؛ افتخاری، اصغر؛ محمودی، مهدی. (۱۳۹۸). منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور. مجله پاسداری فرهنگی انقلاب اسلامی، ۸ (۱۷): ۱۸۴-۱۴۹.

تحقیق کیفی است که برای توسعه نظریه‌ها استفاده می‌شود و یکی از محبوب‌ترین روش‌شناسی کیفی در تحقیقات علوم اجتماعی است. در پژوهش حاضر، با استفاده از راهبرد نظریه داده بنیاد اشتراوس و کوربین (۱۹۹۰) به جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل آن‌ها اقدام شد. درواقع، هدف نهایی این روش، ارائه تبیین‌های تئوریک درباره یک پدیده خاص است که به صورت استقرایی از مطالعه آن پدیده حاصل می‌شود. از این رو، داده‌ها در سه مرحله اصلی کدگذاری شدند و ضمن تحلیل مفاهیمی که از آن‌ها حاصل می‌شود، مبنای گردآوری داده‌های بعدی را فراهم نمودند. بدین صورت که با تحلیل خط به خط داده‌های متنی به دست آمده از مصاحبه‌ها، به هر کدام از گزاره‌های معنادار یک کد مفهومی اختصاص داده شد و بعد از مقایسه مفاهیم، کدهای مشابه در کنار یکدیگر قرار گرفتند تا مقوله‌ها و ابعاد نهایی به دست آیند. برای تعیین اعتباربخشی یافته‌ها، ضمن یادداشت‌برداری، ضبط صدا نیز با اطلاع دانشجویان انجام شد و پس از اتمام مصاحبه با هر فرد، صحبت‌ها مجدداً با دقت گوش داده شد و مکتوب و بازبینی گردید. این مطالعه اطلاعات شخصی حساس را جمع‌آوری نکرد و بنابراین نیازی به تأیید رسمی از کمیته اخلاق نداشت. شرکت در مصاحبه‌ها با رضایت آگاهانه بود و به دانشجویان اطلاع داده شد که مشارکت در مطالعه داوطلبانه است و می‌توانند در هر زمان، مصاحبه را پایان دهند.

۴. یافته‌های پژوهش و تحلیل

در این بخش، مصاحبه‌های انجام شده در قالب سه مرحله (کدگذاری اولیه، ثانویه و نهایی) تحلیل شدند. در این راستا، سؤال‌های پژوهش در قالب نکات کلیدی و کدهای باز، مؤلفه‌ها و ابعاد ارائه شد. پیش از پاسخ به سؤال‌های پژوهش، ابتدا جدول مرتبط با کدهای شناسه ارائه شده است:

جدول ۳: مشخصات مرتبط با کدهای شناسه در پژوهش حاضر

S_1-S_n	P_1-P_n
منظور از S ، فرد مصاحبه‌شونده یا همان دانشجویان می‌باشند که از نفر اول تا نفرات آخر را شامل شدند.	منظور از P ، مخفف کلمه پوینت به معنی نکته یا نکات کلیدی است که از مصاحبه با دانشجویان استخراج شد.

اکنون جهت پاسخ به سؤال پژوهش، ابتدا نکات کلیدی و کدهای باز حاصل از مصاحبه‌های صورت گرفته جهت شناسایی دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی گزارش

شد. سپس مؤلفه‌های حاصل از شناسایی دانشگاه به‌عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات ارائه گردید:

جدول ۴: مؤلفه‌های حاصل از شناسایی دانشگاه به‌عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات

اجتماعی

کد شناسه	کد باز	مؤلفه
S ₁ P ₁ - S ₁ P ₂ - S ₁ P ₅ - S ₁ P ₆ - S ₂ P ₅ - S ₅ P ₇ - S ₆ P ₁ - S ₆ P ₂ - S ₉ P ₁ - S ₁₀ P ₃ - S ₁₀ P ₄ -	فرهنگ اسلامی انسجام ابعاد گوناگون فرهنگی مرکز تعاملات فرهنگی صیانت از آرمان‌های انقلاب محل انجام فعالیت‌های فرهنگی تولید آثار مرتبط با ارزش‌های اسلامی دفاع از ارزش‌های اسلامی باورها و ارزش‌های فرهنگی فعالیت‌های فرهنگی تأثیرگذار شناخته شدن فرهنگ‌ها و رفتارهای مختلف افکار و گرایش‌های مذهبی و دینی	فرهنگ‌سازی
S ₁ P ₂ - S ₂ P ₂ - S ₄ P ₄ - S ₄ P ₆ - S ₅ P ₅ - S ₆ P ₈ - S ₇ P ₆ -	انجمن‌های فرهنگی هم‌افزایی تعاملات تقویت تعاملات اجتماعی تشکیل شبکه‌های دوستی ایجاد شبکه‌های اجتماعی محیط‌های دوستی و تعاملات جدید شکل‌گیری تعاملات مؤثر و بسزا	شبکه‌سازی اجتماعی
S ₁ P ₄ - S ₂ P ₄ - S ₄ P ₇ - S ₆ P ₁₁ - S ₇ P ₅ - S ₈ P ₁ - S ₁₀ P ₁ -	ایجاد اتاق فکر ظرفیت‌سازی تحمل نظر مخالف ایجاد انعطاف‌پذیری توسعه سرمایه فکری مرکزی برای رشد علمی و پژوهشی توسعه سرمایه‌های فکری توسعه و تکامل جامعه انسانی	مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه

S₂ P₁- S₂ P₂- S₂ P₃- S₃ P₁- S₃ P₄- S₃ P₅- S₃ P₈- S₄ P₁- S₅ P₁- S₅ P₄- S₆ P₃- S₆ P₄- S₇ P₁- S₇ P₄- S₉ P₂- S₉ P₃- S₁₀ P₂-	کردارها، رفتارها و برخورد افراد پرورش نخبگان علمی و سیاسی رشد فکر و اندیشه افراد بستر کنش های مناسب افزایش توانایی های علمی و معنوی گذار از تفکرات متصلب پرورش نخبگان علمی و سیاسی مرکز رشد و بالندگی رهنمون سازی دانشجویان همکاری های اجتماعی پرورش نخبگان علمی و سیاسی سازمان دهی و ارتباط بین دانشجویان تکامل نگرش نسبت به جنس مخالف تقویت کار گروهی فرهنگ عفت و حیا فضای تفکیک شده جنسیتی رفتارها و نگرش های مختلف	مشارکت افزایی
S₂ P₆- S₃ P₆- S₄ P₄- S₆ P₆- S₆ P₇-	مناسبت های دین و ملی مراسمات دینی و ملی مسابقات فرهنگی گرامیداشت های دینی و ملی تولید آثار فرهنگی	مناسبت های فرهنگی
S₃ P₂- S₄ P₂- S₄ P₅- S₅ P₆- S₆ P₉- S₇ P₂- S₇ P₃-	جامعه پذیر کردن ایجاد اعتماد ایجاد حس تعلق اعتماد عمومی تعلق و جامعه پذیری افراد تشکیل خانواده موفق افزایش اعتماد به نفس و تقویت روحیه همکاری	جامعه پذیری و اعتماد سازی
S₃ P₃-	استقرار قانون مندی و قانون پذیری	قانون پذیری

S ₃ P ₆ - S ₅ P ₂ - S ₆ P ₁₀ - S ₆ P ₁₂ - S ₈ P ₂ -	میهن دوستی و دغدغه مندی پرداختن به مسائل اجتماعی اهمیت مسائل اجتماعی ارائه خدمات اجتماعی انتقال اطلاعات و دانش	
S ₃ P ₇ - S ₄ P ₃ - S ₅ P ₃ - S ₆ P ₅ -	تحکیم مردم سالاری تحکیم مردم سالاری و جامعه مدنی صورت بندی دانشجویان با عنوان ایران و اسلامی تحقق جامعه مدنی و تحکیم مردم سالاری	مردم سالاری

اکنون پس از جمع آوری نکات کلیدی و مؤلفه ها، ابعاد حاصل از شناسایی دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی ارائه شده است:

جدول ۵: ابعاد حاصل از شناسایی دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی

مقوله ها	ابعاد
مرکزی برای تعاملات فرهنگی	فرهنگی
صیانت از آرمان های انقلاب و اسلامی	
محلی برای انجام فعالیت های فرهنگی	
تولید آثار مرتبط با ارزش های اسلامی	
صیانت از ارزش های اسلامی و فرهنگی	
تقویت افکار و گرایش های مذهبی و دینی	
شکل گیری انجمن های فرهنگی و شبکه های فرهنگی	
منبع گسترش باورها و ارزش های فرهنگی	
زمینه چینی برای تقویت فرهنگ عفت و حیا در بین دانشجویان	
برگزاری مناسبت های دین و ملی و تولید آثار فرهنگی	
تحکیم مردم سالاری و جامعه مدنی	
صورت بندی دانشجویان با عنوان ایران اسلامی	
رهنمون سازی دانشجویان به عضویت در گروه های فرهنگی (بسج، جامعه اسلامی و غیره)	
هم افزایی تعاملات بین دانشجویان با سایر اقشار	اجتماعی

تقویت تعاملات اجتماعی	
شکل گیری شبکه های دوستی	
شکل گیری تعاملات مؤثر و بسزا	
زمینه مشارکت و همکاری های اجتماعی	
جامعه پذیر کردن دانشجویان	
ایجاد اعتماد در بین دانشجویان و تقویت حس تعلق	
تشکیل خانواده موفق و تقویت روحیه همکاری	
استقرار قانون مندی و قانون پذیری	
زمینه سازی برای پرداختن به مسائل اجتماعی	
ایجاد اتاق فکر برای توسعه سرمایه های علمی	آموزشی
ظرفیت سازی جهت تحمل دیدگاه های مخالف	
مرکزی برای رشد علمی و پژوهشی	
توسعه و تکامل جامعه انسانی	
پرورش نخبگان علمی و سیاسی	
افزایش توانایی های علمی و معنوی	
مرکزی آموزشی برای رشد و بالندگی دانشجویان	
زمینه انتقال اطلاعات و دانش	

چنان که قابل مشاهده است باتوجه به کدگذاری اولیه، ثانویه و نهایی، می توان بیان داشت که ابعاد فرهنگی، اجتماعی و آموزشی متأثر از نقش دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی قرار گرفته و با فراهم شدن شرایط و مؤلفه های مرتبط با این ابعاد، زمینه تعاملات اجتماعی مثبت در بین دانشجویان فراهم شده است. در ادامه، مدل تحقیق مرتبط با ابعاد و مقوله های حاصل از شناسایی دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی ارائه شده است:

شکل ۱: مدل مفهومی تحقیق (ابعاد و مقوله های حاصل از شناسایی دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی)

برای پاسخ به سؤال اول پژوهش، مصاحبه‌های جمع‌آوری‌شده تحلیل گردید و به صورت نکات کلیدی و کد باز، مؤلفه‌ها و ابعاد ارائه شد. مؤلفه‌های حاصل از شناسایی دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی از منظر دانشجویان در ۸ مضمون اصلی (فرهنگ‌سازی؛ شبکه‌سازی اجتماعی؛ مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه؛ مشارکت افزایی؛ مناسبت‌های فرهنگی؛ جامعه‌پذیری و اعتمادسازی؛ قانون‌پذیری؛ مردم‌سالاری)، ۳ مضمون فرعی (فرهنگی، اجتماعی و آموزشی) و ۶۴ کد باز شناسایی گردید. این یافته‌ها با یافته‌های مطالعات پتروویچ و وادیموویچ (۲۰۱۸)، لبرا و همکاران (۲۰۲۱)، هان و همکاران (۲۰۲۲)، بائو و همکاران (۲۰۲۳)، حسن بیگی (۱۳۹۰)، رهبر و حیدری (۱۳۹۰)، سمیعی و عموزاده مهدیرجی (۱۳۹۳)، قائدعلی و همکاران (۱۳۹۴)، رضایی و همکاران (۱۳۹۵)، رهبر و حیدری (۱۳۹۷)، سیدنژاد و همکاران (۱۳۹۸)، منصوری و صمدی (۱۳۹۹)، جعفری نژاد و همکاران (۱۴۰۰) همسو است. هر یک از این پژوهش‌ها بر نقش دانشگاه در توسعه اجتماعی و ابعاد مختلف سرمایه اجتماعی به‌ویژه در بین جامعه دانشگاهی در کشورهای مختلف اشاره داشته‌اند و نقش مهمی را که دانشگاه می‌تواند در مسیر حفاظت از سرمایه‌های اجتماعی داشته باشد، نشان داده‌اند. در همین ارتباط، رهبری و حیدری (۱۳۹۷) نشان دادند که سرمایه اجتماعی نقش ویژه‌ای داشته و به تحکیم تعاملات کمک می‌نماید. لبرا و همکاران (۲۰۲۱) نشان دادند طول مدت اقامت دانشجویان در دانشگاه به ایجاد روابط و شبکه‌های دوستی که از نظر اقتصادی و اجتماعی متفاوت از سایر محیط‌ها است، کمک کرده است. هان و همکاران (۲۰۲۲) نیز نشان دادند که دانشگاه در ایجاد شبکه‌های اجتماعی و در نتیجه اعتمادسازی بین دانشجویان نقش مهمی دارد و بر مکانیسم اشتراک دانش و نتایج یادگیری سرمایه‌های اجتماعی کمک می‌نماید. سایر پژوهش‌های مرتبط با این پژوهش که در بخش پیشینه بیان گردید نیز به‌نوعی همسو با یافته‌های پژوهش حاضر بوده و هر یک از آن‌ها، نقش دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی و ایجاد شبکه‌های اجتماعی را در ابعاد مختلف و با روش‌های متفاوت نشان داده‌اند. باین حال، در نظر گرفتن مضمون‌های فرهنگ‌سازی؛ شبکه‌سازی اجتماعی؛ مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه؛ مشارکت افزایی؛ مناسبت‌های فرهنگی؛ جامعه‌پذیری و اعتمادسازی؛ قانون‌پذیری؛ مردم‌سالاری در کنار هم مختص این پژوهش است.

در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان بیان داشت با ظهور انقلاب اسلامی و دگرگونی ساختارهای اقتصادی و اجتماعی و نظر به ماهیت فرهنگی آن، حفاظت و صیانت از سرمایه‌های اجتماعی به اصلی مهم تبدیل گردید. در این بین دانشگاه‌ها باتوجه به ماهیتی که بعد از انقلاب اسلامی و متأثر از شاخص‌های انقلابی پیدا کردند، نقش ویژه‌ای در این امر داشته‌اند. دانشگاه‌ها باتوجه به ایجاد شبکه‌ای از تعاملات، می‌توانند بر کردارها، باورها و ارزش‌های فرهنگی افراد تأثیر گذار باشند. بدون تردید، دانشگاه‌ها در قالب عامل فرهنگی بر دیگر فرهنگ‌ها اثر گذار بوده و از آن‌ها تأثیر می‌پذیرد (ستاری، ۱۳۷۰: ۸۱). در اهمیت نقش فرهنگی دانشگاه‌ها، باید بیان داشت که اگر فرهنگ در جامعه منفعل گردد و در موضع ضعف قرار گیرد و سایر کشورها سعی در تحمل باورها، ارزش‌ها و رفتارهای خود داشته باشند، هجوم فرهنگی (فرهنگ بیگانه) اتفاق می‌افتد (مصباح یزدی، ۱۳۷۶: ۷۱). از این رو، فرهنگ به بعد استراتژیک نظام جمهوری اسلامی تبدیل شده و تلاشی همه‌جانبه برای مسلط ساختن فرهنگ مطلوب خویش که متأثر از آموزه‌های مذهب تشیع و روحیه عدالت‌خواهی حاکم بر آن است، داشته است. دانشگاه‌ها باتوجه به نقش راهبردی‌شان در تحقق اهداف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، نقش ویژه‌ای در این امر دارند (فیض و کاشانی، ۱۳۸۸: ۵۶). در این راستا، دانشگاه‌ها به عنوان محل پرورش نخبگان علمی (فکری) و سیاسی (اِزّاری) و مرکز اصلی رشد و بالندگی، نقش اساسی را بر عهده گرفته‌اند (قائدعلی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۶۳). چراکه باتوجه به پویایی فرهنگ، این مسئله دارای اهمیت است و تلاش برای تقویت آن از طریق بهره‌برداری از سازوکارهای فرهنگی، امری مهم است.

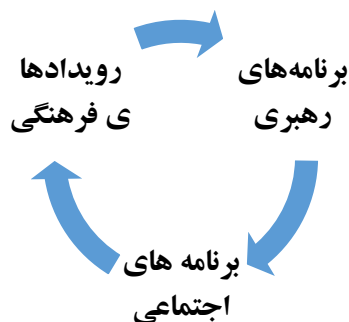
دانشگاه‌ها یک حلقه واسط می‌باشند که سرمایه‌های مطروحه را با هم متصل می‌نمایند و موجب ایجاد اعتماد، سازمان دادن و ارتباط بین دانشجویان با محیط جدید در ارتباط با سایر دانشجویان، اساتید و کارکنان می‌شوند. فراهم آوردن زمینه‌ها، متصل کردن حوزه‌های اجتماعی و سیاسی در راستای توسعه جامعه، تحقق جامعه مدنی و تحکیم مردم‌سالاری، صیانت فرهنگی از ارزش‌های موجود در جامعه، بر عهده دانشگاه‌هاست که از کلیدی‌ترین عناصر در جامعه می‌باشند (رهبر و حیدری، ۱۳۹۰: ۲۲۳). دانشگاه‌ها نه فقط مولود فرهنگ به شمار می‌روند، بلکه مهم‌ترین نقش را در صیانت از فرهنگ و پرورش انسان بر عهده دارند. چنان که یافته‌های حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد؛ فعالیت‌های فوق برنامه در دانشگاه‌ها از قبیل اهتمام به اقامه شعائر اسلامی؛ گرامیداشت

مناسبت‌های دینی، ملی و انقلابی؛ مسابقات فرهنگی، تولید آثار فرهنگی و سایر برنامه‌هایی از این قبیل به‌ویژه با مشارکت حداکثری اساتید و دانشجویان، امری مهم و تأثیرگذار در حوزه تعاملات اجتماعی است. در همین چارچوب، نقش مهم دانشگاه‌های ایران بعد از انقلاب اسلامی در تعاملات اجتماعی نشان داده شد.

عضویت در دانشگاه احتمال دوستی بین دانشجویان با زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی متفاوت را افزایش می‌دهد. یکی از مکانیسم‌های احتمالی، احساس تعلقی است که بین دانشجویان ایجاد می‌شود. الگوهای تعامل اجتماعی می‌تواند انسجام اجتماعی و اعتماد دانشجویان را افزایش یا کاهش دهد و از یادگیری و دانش تولیدشده و بازتولید شده حمایت کند. درعین حال، دانشجویان با سرمایه اجتماعی بالا این فرصت را دارند که تلاش‌های خود را به‌طور مؤثرتر ادامه دهند (Almeida et al, ۲۰۱۹: ۱۷). نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد که ویژگی‌های محیطی و فردی، محرک‌های مهم تعامل بین افراد به‌ویژه دانشجویان در محیط دانشگاه هستند و تمایل به ایجاد دوستی و برقراری ارتباط با افراد مشابه وجود دارد. دراین‌بین، شبکه‌های موجود در دانشگاه‌ها نقش مهمی در جنبه‌های اجتماعی و اقتصادی افراد مانند رفاه، یادگیری، انتقال اطلاعات و نتایج بازار کار ایفا کرده‌اند (Labra et al, ۲۰۲۰: ۹). به‌عنوان مثال، افراد با ارتباط بهتر این امکان را داشته‌اند که زودتر به اطلاعات جدید دسترسی داشته باشند و درعین حال توانسته‌اند تأثیر بالایی بر انتشار نهایی اطلاعات داشته باشند. ازاین‌روست که سرمایه‌های اجتماعی برای ایجاد و موفقیت دانشگاه‌ها ارزشمند بوده و عاملی برای بهبود تعاملات اجتماعی می‌باشند.

برای رفع چالش‌ها و امکان اجرای مکانیسم‌های پیچیده‌تر تعاملات اجتماعی، می‌توان به درک شکل‌گیری شبکه‌ها و توسعه مدل‌هایی پرداخت که امکان بیشتری را در اختیار دانشگاه‌ها جهت صیانت از ارزش‌ها و باورهای فرهنگی قرار می‌دهد. چراکه ورود به دانشگاه و تعامل با اقشار مختلف، تشکیل شبکه‌های دوستی را برای دانشجویان افزایش می‌دهد. بااین‌حال، سیاست‌هایی که حس تعلق را افزایش می‌دهند مانند رویدادهای فرهنگی، برنامه‌های رهبری و اجتماعات باید در محیط دانشگاه اجرا شوند. رویدادهای فرهنگی، برنامه‌های رهبری و خدمات اجتماعی تعلق‌پذیری می‌توانند پایگاهی امن برای روابط بین فرهنگی فراهم کنند. در نتیجه زمینه تعاملات اجتماعی مناسب‌تر فراهم

می‌شود و در این بین، دانشگاه نقش فعالی را داشته باشد. اینک در جهت تسریع روند نقش دانشگاه در تعاملات اجتماعی، راهکارهایی ارائه شده است:

شکل ۲: تسریع روند نقش دانشگاه‌ها در تعاملات اجتماعی

۵. نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف شناسایی نقش دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی: بعد از انقلاب اسلامی از منظر دانشجویان انجام گردید. در این پژوهش، از رویکرد کیفی و روش پدیدارشناسی تفسیری استفاده گردید. جمع‌آوری داده‌ها با مصاحبه نیمه ساختاریافته عمیق از بین دانشجویان صورت گرفت. داده‌ها با روش کدگذاری سه مرحله‌ای اشتراوس و کوربین (۱۹۹۰)، طی سه مرحله کدگذاری اولیه، ثانویه و نهایی تجزیه و تحلیل گردیدند. نتایج شامل ۸ مضمون اصلی (فرهنگ‌سازی؛ شبکه‌سازی اجتماعی؛ مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه؛ مشارکت افزایی؛ مناسبت‌های فرهنگی؛ جامعه‌پذیری و اعتمادسازی؛ قانون‌پذیری؛ مردم‌سالاری)، ۳ مضمون فرعی (فرهنگی، اجتماعی و آموزشی) و ۶۴ کد باز بود. اطلاعات کسب‌شده، نشان‌دهنده چگونگی تأثیر متقابل پدیده‌های اجتماعی بر تعاملات افراد و نقش ویژه نهادها همچون دانشگاه‌هاست. دانشگاه محیطی است که دانشجویان شانس تقویت شبکه‌های اجتماعی خود را دارند. نفوذ همسالان و فقدان تعلق ممکن است باعث ایجاد تنوع بیشتر و همچنین جداسازی کمتر شبکه‌های اجتماعی شود. سطح ارتباط یک شبکه در فرآیندهای یادگیری، انتشار اطلاعات، دسترسی به فرصت‌های شغلی، تحرک اجتماعی و سایر پدیده‌ها تعیین‌کننده است، به همین دلیل است که مطالعه شبکه‌های اجتماعی در راه رسیدن به جامعه‌ای با تعاملات اجتماعی بسیار مهم بود.

این پژوهش ساختار و ترکیب شبکه اجتماعی تشکیل شده در دانشگاه‌های ایران بعد از انقلاب اسلامی را بررسی نمود. از آنجا که پایه‌های نظام جمهوری اسلامی ایران در نظام فرهنگی برآمده از همجوشی آموزه‌های اسلامی (شیعی) و فرهنگ ایرانی استوار است، هر نوع فعالیتی که به نحوی فرهنگ اسلامی-ایرانی را به ضعف کشاند، گونه‌ای از اقدام علیه نظام و امنیت آن است و نیازمند به صیانت از آن است. نشان داده شد که تحصیل دانشجویان در دانشگاه با تعاملات بسیاری همراه است. مکانیسمی که وجود دارد، احساس تعلق است که دانشگاه در بین افراد ایجاد کرده است؛ بنابراین در ایران بعد از انقلاب اسلامی با توجه به فرهنگ سیاسی حاکم (تشیع و عدالت‌خواهی)، دانشگاه به عنوان منبعی برای صیانت از سرمایه‌های اجتماعی تلاش کرده تا شبکه‌های اجتماعی را در جهت تعامل برابر افراد شکل دهد. این مطالعه دارای برخی محدودیت‌هایی بود. به عنوان یک مطالعه مقطعی، ادراک شرکت‌کنندگان ممکن است در طول زمان تغییر نماید؛ بنابراین، یک مطالعه طولی با تأکید بر دانشجویان سایر استان‌ها و شهرستان‌ها برای افزایش درک عوامل تعیین‌کننده بر شناسایی دانشگاه به عنوان منبع سرمایه اجتماعی در تعاملات اجتماعی، مورد نیاز است. مطالعات تکمیلی نیاز است تا امکان مقایسه نتایج و تعمیم آن‌ها فراهم گردد. با توسعه و اجرای سیاست‌های کاربردی می‌توان به کاهش شکاف‌های اجتماعی در تعاملات بین دانشجویان کمک کرد؛ امکان دسترسی به فرصت‌های بیشتر هم در آموزش و هم در قابلیت استخدام و یک نمای کلی از شبکه تشکیل شده در دانشگاه‌ها می‌تواند به بهبود تعاملات اجتماعی بین دانشجویان با سایر اقشار کمک نماید. این تعاملات از طریق تأکید بر آموزه‌های مذهب تشیع و روحیه عدالت‌خواهی حاکم بر آن امکان‌پذیر بوده و زمینه اعتماد، همکاری متقابل و تعاملات مناسب افراد را فراهم می‌نماید. با توجه به یافته‌ها، باید سیاست‌هایی همچون رویدادهای فرهنگی، برنامه‌های رهبری و مبتنی بر محیط‌های اجتماعی که حس تعلق و تعامل را افزایش می‌دهند در محیط دانشگاه برای صیانت از سرمایه‌های فرهنگی دنبال گردند.

فهرست منابع

- افشار، سیمین. (۱۳۹۳). تحلیل جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی با هوش فرهنگی در بین دانشجویان دانشگاه تبریز. *مطالعات جامعه‌شناسی*، ۷ (۲۵): ۵۷-۳۹.
- بابایی لاجیمی، زهرا. (۱۴۰۰). تحلیل جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی بر بیکانگی اجتماعی در میان دانشجویان دانشگاه مازندران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی.
- تاج‌بخش، کیان. (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی، اعتماد و دموکراسی و توسعه. ترجمه افشین خاک‌باز و حسن پویان، تهران: انتشارات شیرازه.
- جعفری نژاد، مسعود؛ مرادی، مهدی؛ آذین، احمد؛ گلشنی، علیرضا؛ بقایی سرایی، علی. (۱۴۰۰). نقش سرمایه اجتماعی در توسعه سیاسی و اجتماعی جامعه‌ی ایران بعد از انقلاب اسلامی. *برنامه‌ریزی منطقه‌ای*، ۱۱ (۴۱): ۱۹۶-۱۶۳.
- جواهری، فاطمه؛ باقری، لیلا. (۱۳۸۶). تأثیر استفاده از اینترنت بر سرمایه اجتماعی و انسانی. *مجله دانشکده ادبیات و علوم انسانی*، ۱۵ (۵۹): ۶۶-۳۳.
- حسن بیگی، ابراهیم. (۱۳۹۰). بررسی عوامل مؤثر بر صیانت فرهنگی در جمهوری اسلامی ایران. *راهبرد*، ۲۰ (۵۸): ۳۶۶-۳۳۵.
- دیباپی، محسن؛ میرعرب، رضا. (۱۴۰۰). طراحی الگوی آموزش و توسعه سرمایه اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه. *مطالعات برنامه‌ریزی آموزشی*، ۹ (۱۸): ۲۱۷-۱۹۵.
- رضایی، فاطمه؛ یاسری، مهدی؛ جهانگیری، لیلا و نجات، سحرناز. (۱۳۹۵). بررسی سرمایه اجتماعی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جهرم در سال ۱۳۹۳. *مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان*، ۱۵ (۴): ۳۰۶-۲۹۵.
- رونقی، محمدحسین. (۱۳۹۸). رابطه اخلاق حرفه‌ای اسلامی و مسئولیت‌پذیری اجتماعی بر سرمایه اجتماعی. *مدیریت اسلامی*، ۲۷ (۳): ۱۸۴-۱۶۳.
- رهبر، عباسعلی؛ حیدری، فاطمه. (۱۳۹۰). تأثیر سرمایه اجتماعی بر ارتقاء سیاست‌گذاری. *مطالعات روابط بین‌الملل*، ۴ (۱۴): ۲۵۳-۲۱۹.

- رهبر، عباسعلی؛ حیدری، فاطمه. (۱۳۹۷). جستاری در جامعه‌شناسی سیاسی ایران (انقلاب اسلامی سرمایه اجتماعی در ایران). تهران: سرو اندیشه.
- ستاری، جلال. (۱۳۷۰). زمینه فرهنگ مردم. تهران: نشر ویراستار.
- سمیعی، محمد؛ عموزاده مهدیرجی، حنیف. (۱۳۹۳). سرمایه اجتماعی مساجد و انقلاب اسلامی ایران: مطالعه موردی شبکه اجتماعی مسجد هدایت. پژوهشنامه علوم سیاسی، ۹ (۴): ۱۰۲-۷۳.
- سیدنژاد، سیدرضی؛ نصیری، علی اصغر؛ سپهر، محمدمهدی. (۱۳۹۸). بررسی نقش سرمایه اجتماعی در تحقق و تداوم آرمان‌های انقلاب اسلامی از منظر آموزه‌های دینی. سیاست اسلامی، ۷ (۳): ۲۰۶-۱۸۴.
- شربتیان، محمدحسن؛ امینیان، اعظم. (۱۳۹۲). سنجش سرمایه اجتماعی دانشجویان پیام نور خراسان جنوبی و عوامل موثر بر آن. جامعه‌شناسی مطالعات جوانان، ۳ (۹): ۱۱۴-۹۳.
- صالحی امیری، سیدرضا؛ کاوسی، اسماعیل. (۱۳۹۲). فرهنگ و مدیریت سازمان‌های فرهنگی. چاپ سوم، تهران: مرکز تحقیقات استراتژیک مجمع تشخیص مصلحت نظام.
- فیض کاشانی، ملامحسن. (۱۳۸۸). المحجة البيضاء فی تهذیب الاحیاء. مترجم سید محمدصادق عارف، آستان قدس رضوی: بنیاد پژوهش‌های اسلامی.
- قاسمی، حمید و جمعی از نویسندگان. (۱۳۹۹). مرجع پژوهش. تهران: انتشارات اندیشه آرا.
- قائده‌علی، حمیدرضا؛ عاشوری، مهدی؛ کرمی، رضاعلی. (۱۳۹۴). هدف‌گذاری فرهنگی و مدل مطلوب فعالیت فرهنگی در دانشگاه. دو فصلنامه فرهنگی/انقلاب اسلامی، ۵ (۱۱): ۲۸۰-۲۶۱.
- کردنائیج، اسدالله؛ خلیل پالندی، فرشته. (۱۳۹۷). تأثیر فرهنگ ایثار و شهادت بر سرمایه اجتماعی با میانجی‌گری باورهای دینی. مدیریت اسلامی، ۲۶ (۳): ۵۸-۳۷.
- کلاتری، عبدالحسین؛ احمدپور پرویزیان، جعفر. (۱۳۹۳). نگرش دانشجویان به کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه به لحاظ اثرگذاری در توسعه اجتماعی و سیاسی دانشگاه‌ها (مورد: دانشگاه تبریز). فصلنامه علمی نظریه‌های اجتماعی متفکران مسلمان، ۴ (۱): ۱۱۲-۸۷.
- ماهرویی، ابوالحسن؛ محمودی، امیرحسین؛ افتخاری، اصغر؛ محمودی، مهدی. (۱۳۹۸). منابع قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران در آموزش عالی مبتنی بر نقشه جامع علمی کشور. مجله پاسداری فرهنگی/انقلاب اسلامی، ۸ (۱۷): ۱۸۴-۱۴۹.

مصباح یزدی، محمدتقی. (۱۳۷۶). *تهاجم فرهنگی*. تحقیق و نگارش عبدالجواد ابراهیمی، قم: موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره).

منصوری، سمانه؛ صمدی، مجتبی. (۱۳۹۹). *ترسیم نقش و جایگاه مفهوم سرمایه اجتماعی در شکل گیری تمدن نوین اسلامی*. *دوفصلنامه علمی مطالعات بنیادین تمدن نوین اسلامی*، ۳ (۲): ۲۵۸-۲۲۱.

Abu Sayed Toyon, A. (2023). Student Employees' Dropout Intentions: Work Excuse and University Social Capital as Source and Solution. *European Journal of Educational Research*, 12 (3): 1329-1348.

Almeida, D., Byrne, A., Smith, R. M., & Ruiz, S. (2019). *How relevant is grit? The importance of social capital in first-generation college students' academic success*. *Journal of College Student Retention: Research, Theory & Practice*.

Bao, C., Li, Y., & Zhao, X. (2023). The Influence of Social Capital and Intergenerational Mobility on University Students' Sustainable Development in China. *Sustainability*, 15 (61): 1-20.

Bosco, F. M., Bucciarelli, M., & Bara, B. G. (2004). The fundamental context categories in understanding communicative intention. *J. Pragmat*, 36 (4): 467-488.

Bourdieu, P. (1986). *The forms of capital*. In: Richardson, J., *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, CT: Greenwood.

Brechwald, W., & Prinstein, M. (2011). Beyond homophily: a decade of advances in understanding peer influence processes. *J. Res. Adolesc*, 21 (11): 166-179.

Coleman, J. (1988). Social capital in the creation of human capital. *American Journal of Sociology*, 94 (88): 95-120.

Espinoza Diaz, O., & González, L. E. (2012). Políticas de educación superior en Chile desde la perspectiva de la equidad. *Soc. Econ*, 5 (12): 68-94.

Etikan, I., Musa, S.A., & Alkassim, R.A. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5 (1): 1-4.

Han, S.H., Grace, E., & Kang, S. (2022). Social Capital Leveraging Knowledge-Sharing Ties and Learning Performance in Higher Education: Evidence From Social Network Analysis in an Engineering Classroom. *AERA Open*, 8 (1): 1-15.

- Hanifan, L. (1916). The rural school community center. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 67 (16): 130–138.
- Hoppler, SS., Segerer, R., & Nikitin, J. (2022). The Six Components of Social Interactions: Actor, Partner, Relation, Activities, Context, and Evaluation. *Front. Psychol*, ۱۲ (۲۲): ۷۴۳–۷۷۴.
- Jacobsen, H., Kristin, Vang, M. A., SmithVibeke, K. M. L., Wentzel-Larsen, & Lars, T. (2018). Quality of social interaction in foster dyads at child age ۲ and ۳ years. *Child Psychiatry & Human Development*, ۵۰ (۱): ۱۲۱–۱۳۱.
- Koutra, K., Roy, A., & Kokaliari, E. (2020). The effect of social capital on nonsuicidal self-injury and suicidal behaviors among college students in Greece during the current economic crisis. *International Social Work*, 63 (1): 100-112.
- Labra, P., Vargas, M., & Céspedes, C. (2021). The University as a Source of Social Capital in Chile. *Front. Psychol*, 12 (21): 1-16.
- Lin, N. (1999). *Building A Network Theory Of Social Capital*. In Social Capital: Theory And Research, N. Lin. K. Cook And R.S. Burt (Eds.) New York: Aldine De Gruyere.
- Mahar, A., Cobigo, V., & Stuart, H. (2013). Conceptualizing belonging. *Disabil. Rehabil*, 35 (13): 1026–1032.
- Maslow, A. (1970). *Motivation and Personality*. New York, NY: Harper and Row.
- McPherson, M., Smith Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: homophily in social networks. *Annu. Rev. Sociol*, 27 (1): 415–444.
- Mishra, S. (2019). Social networks, social capital, social support and academic success in higher education: A systematic review with a special focus on ‘underrepresented’ students. *Educational Research Review*, 29 (1): ۱–۲۴.
- Moore, S., & Kawachi, I. (2017). Twenty years of social capital and health research: a glossary. *J Epidemiol Community Health*, 71 (5): 513–517.
- Murzyn-Kupisz, M., & Działek, J. (2013). "Cultural heritage in building and enhancing social capital". *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*, 3 (1): 35-54.
- Petrovich, A., & Vadimovich, A. (2018). Social capital of students and faculty as a resource for improving the quality of education. *Revista ESPACIOS*, 39 (23): 1-22.
- Putnam, R. (1993). The prosperous community: Social capital and public life. *The American Prospect*, 13 (4): 1-11.
- Reis, H. T., Nezlek, J., & Wheeler, L. (1980). Physical attractiveness in social interaction. *J. Pers. Soc. Psychol*, ۳۸ (۸): ۶۰۴–۶۱۷.

Rodina, O., Gladkova, L., & Selivanova, O. (2019). University students' social interaction type specifics in the learning process. *SHS Web of Conferences*, 69 (3): 1-4.

Strauss, A. L., & Corbin, J., (1990). *Basics of Qualitative Research*. Thousand Oaks CA: Sage Publications.

Weber, H., Schwenzer, M., & Hillmert, S. (2020). Homophily in the formation and development of learning networks among university students. *Netw. Sci*, 8 (20): 469–491.

Wu, C., & Shi, Z. (2020). Education and social trust in transitional China. *Chinese Sociological Review*, 52 (2): 115–143.

Yuan, Y., Alabdulkareem, A., & Pentland, A. (2018). An interpretable approach for social network formation among heterogeneous agents. *Nat. Commun*, 9 (18): 47-74.

Phenomenological analysis of students' attitude towards the role of university as a source of social capital in social interactions

Abstract

This study was conducted with the aim of phenomenological analysis of students' attitude towards the role of the university as a source of social capital in social interactions during the years after the Islamic Revolution of Iran. In this research, qualitative approach and interpretive phenomenological method were used. The statistical population of the research was formed by the students of the country's universities in 1402. The sample was selected through purposive sampling and 10 people were interviewed according to theoretical saturation. Data collection was done by in-depth semi-structured interview. The obtained data were analyzed using thematic analysis method and based on the foundational data theory and using the three-stage coding method of Strauss and Corbin (1990), during three stages of primary, secondary and final coding. The components resulting from the identification of the university's role in social interactions in 8 main themes (culturalization; social networking; planning and development management; increased participation; cultural occasions; socialization and trust building; legitimacy; democracy), 3 subthemes (cultural, social and educational) And 64 open codes were identified. It was concluded that the university as the main source of social capital has led to the creation of a network of cultural and social interactions between academics and the formation of friendship networks. According to the findings, policies such as cultural events, leadership programs and based on social environments that increase the sense of belonging and interaction should be considered and implemented in the university environment for the protection of cultural assets.

Key words: Social capital; Social interactions: Universities; networking; Islamic Revolution.